

LIBRIS

We know
books

CIORAN

**SILOGISMELE
AMĂRĂCIUNII**

Traducere din franceză
de Nicolae Bârna

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Atrofia cuvântului	5
Pungașul Prăpastiei	19
Timp și anemie	34
Occident	44
Cercul singurătății	54
Religie	71
Vitalitatea dragostei	82
Despre muzică	88
Vârtejul istoriei	92
La izvoarele vidului	102

Formați la școala veleitarilor, idolatri ai fragmentului și ai stigmatului, aparținem unui timp clinic în care numai *cazurile* contează. Ne interesează mai ales ceea ce scriitorul *nu* a exprimat, ceea ce ar fi putut spune, dar n-a spus, ne atrage doar fața sa nevăzută. Dacă scriitorul a lăsat o *operă*, dacă s-a înfățișat pe de-a-ntregul, atunci, cu siguranță, îl vom lăsa să cadă în uitare.

Magie a artistului nerealizat... a învinsului care și-a risipit dezamăgirile, care nu a știut să le facă să rodească.

*

Atâtea pagini, atâtea cărți care ne-au mișcat cândva și pe care le recitim numai pentru a studia meșteșugul potrivirii adverbelor sau al alegerii adjectivelor!

*

Prostia cuprinde o doză de seriozitate care, condusă mai bine, ar putea înmulți numărul capodoperelor.

*

De nu ne-am îndoi de noi înșine, scepticismul ne-ar fi literă moartă, îngrijorare convențională, doctrină filozofică.

Nu mai vrem să îndurăm povara „adevărurilor“, nici să ne lăsăm păcăliți de ele sau să le devenim complici. Visez la o lume în care oamenii ar fi gata să moară pentru o virgulă.

*

Cât de mult îmi plac acele minți socotite de mâna a doua (Joubert, mai ales) care, din discreție, au refuzat să-și asume propriul geniu și, temându-se că-l au, și-au dus viața în umbra geniului altora.

*

Dacă Molière s-ar fi plecat asupra propriilor adâncuri, Pascal, comparat cu el, ne-ar părea un jurnalist.

*

Certitudinile exclud stilul: grija pentru exprimare e apanajul celor ce nu pot adormi într-o credință. Lipsiți de un temel solid, ei se agață de cuvinte, simulacre de realitate, pe când ceilalți, siguri pe convingerile lor, nu pun preț pe înfățișare și se răsfață în tihna improvizației.

*

Feriți-vă de cei ce întorc spatele dragostei, ambiției, societății. Pentru aceste *renunțări*, se vor răzbuna.

*

Istoria ideilor e istoria urii însinguraților.

*

Plutarh, azi, ar scrie *Viețile paralele ale rataților*.

*

Romantismul englez a fost un amestec fericit de laudandum, exil și ftizie; cel german – de alcool, provincie și suicid.

*

Anumite personaje ar fi trebuit să trăiască în orașe ale Germaniei epocii romantice. Cât de acasă ar fi fost un Gérard *von* Nerval la Tübingen sau la Heidelberg!

*

Răbdarea germanilor e fără margini, până și în privința nebuniei, pe care Nietzsche a îndurat-o unsprezece ani, iar Hölderlin patruzeci.

*

Luther, prefigurare a omului modern, a întrunit toate formele de dezechilibru: în el conviețuiau un Pascal și un Hitler.

*

„...numai adevărul este plăcut“. – De aici provin lacunele Franței, respingerea Nedeslușitului și Negurosului, antipoezia și antimetafizica ei. Mai mult chiar decât Descartes, Boileau avea să copleșească un întreg popor, cenzurându-i geniul.

*

Infernul – precis ca un proces-verbal;

Purgatoriul – fals, ca orice aluzie la cele cerești;

Paradisul – etalare de plăsmuiri serbede...

Trilogia lui Dante constituie cea mai strălucită reabilitare a Diavolului pe care va fi întreprins-o vreodată un creștin.

*

Shakespeare: loc al întâlnirii unui trandafir cu o secure...

*

Să-ți ratezi viața înseamnă să ajungi la poezie – fără sprijinul talentului.

*

Numai mințile superficiale abordează ideea cu delicatețe.

*

Menționarea necazurilor administrative („the law’s delay, the insolence of office“) printre motivele care justifică sinuciderea mi se pare lucrul cel mai adânc din spusele lui Hamlet.

*

Modalitățile-i de exprimare fiind tocite, arta se orientează spre nonsens, spre un univers închis și incomunicabil. Orice freamăt *inteligibil* – în pictură, muzică sau poezie – ne pare, pe drept cuvânt, desuet și vulgar. *Publicul* va dispărea curând și, la scurtă vreme după el, arta.

O civilizație care a început prin zidirea de catedrale se va sfârși prin ermetismul schizofreniei.

*

La mii de leghe depărtare de poezie, suntem legați de ea prin nevoia năprasnică de a urla: ultimul stadiu al lirismului.

*

Să fii un Raskolnikov – fără să ai omorul drept scuză.

*

Aforismul e cultivat numai de cei care au cunoscut frica *în mijlocul* cuvintelor, frica de a se nărui împreună cu *toate cuvintele*.

*

Unde nu ne-am putea întoarce la acele vremuri în care ființele nu erau siluite de vocabule, la laconismul interjecției, la năuceala paradisiacă, la vesela stupoare de dinaintea graiului!

*

E ușor să fii profund: ajunge să te lași copleșit de propriile-ți tare.

*

Orice cuvânt mă doare. Și totuși, cât mi-ar plăcea să aud flori sporovăind despre moarte!

*

Adevărate modele de stil: înjurătura, telegrama și epitaful.

*

Romanticii au fost ultimii mari cunoscători în domeniul sinuciderii. De la ei încioace, arta le-a fost sabotată... Ca să fie din nou ce a fost, ar trebui un nou „mal du siècle“.

*

Privarea literaturii de fardurile care-i acoperă adevăratul chip e la fel de periculoasă ca deposedarea filozofiei de jargonul păsăresc. Să se reducă oare creația spirituală la transfigurarea de fleacuri? Să nu existe substanță decât în afara articulării, în rictus și catalepsie?

*

O carte care, după ce va fi nimicit totul, nu se nemițește și ea ne va fi scos din sărite degeaba.

*

Iată-ne, monade dislocate, la capătul tristeților prudente și al anomaliilor previzibile: tot mai multe semne vestesc hegemonia delirului.

*

„Sursele“ unui scriitor sunt de căutat în temeiurile sale de rușinare: dacă nu le descoperă în sine sau refuză să ia notă de ele, e merit plagiatului sau criticii.

*

Occidentalul frământat te duce cu gândul la un erou dostoevskian care ar avea cont la bancă.

*

Un bun dramaturg trebuie să aibă simțul asasinatului: de la elisabetani încoace, cine mai știe să-și omoare personajele?

*

Atât de bine s-a obișnuit celula nervoasă cu orice, încât nu mai putem nădăjdui că se va ivi vreodată o sminteală care, pătrunzând în creiere, să le facă să pocnească.

*

De la Benjamin Constant încoace, nimeni n-a mai găsit *tonul* dezamăgirii.

*

Cel care, după ce-și va fi însușit principiile mizantropiei, va dori să meargă mai departe va trebui să învețe de la Swift: va afla cum disprețul față de om poate fi adus la intensitatea nevralgiei.

*

Prin Baudelaire, fiziologia a pătruns în poezie, iar prin Nietzsche – în filozofie. Prin ei, dereglările organice s-au transformat în cânt și în concept. Chinuiți de boală, le-a fost scris să-i înnobileze acesteia destinul.

*

Taină – cuvânt pe care-l folosim ca să-i înșelăm pe ceilalți, ca să-i facem să creadă că suntem mai profunzi decât ei.

*

Faptul că Nietzsche, Proust și Rimbaud supraviețuiesc fluctuației modelor se explică prin gratuitatea cruzimii lor, prin chirurgia lor demonică, prin generozitatea otrăvii. Ferocitatea face opera să dăinuie, ferind-o de îmbătrânire. Afirmatie fără temeii? Gândiți-vă la prestigiul Evangheliei, carte agresivă, una dintre cele mai veninoase din câte-au fost.

*

Publicul se dă în vânt după autorii ziși „umani“, știe că n-are de ce să se teamă de ei; rămași, ca și el, la jumătate de drum, îi vor propune o învoială cu Imposibilul, o viziune coerentă a Haosului.

*

Dezmățul verbal al pornografilor vine adesea dintr-un exces de pudoare, din rușinea de a-și etala „sufletul“ și, mai ales, de a-l numi: e, în orice limbă, cuvântul cel mai indecent.

*

În definitiv, e foarte posibil ca o realitate să se ascundă îndărătul aparențelor, dar ar fi ridicol să nădăjduim că limba e în stare s-o înfățișeze. De ce, atunci, să ne complicăm agățându-ne de o anumită opinie mai degrabă decât de oricare alta, de ce să dăm înapoi în

fața banalului sau a înimaginabilului, în fața îndatoririi de a spune sau scrie orice? Un minimum de înțelepciune ne-ar obliga să susținem toate tezele deodată, într-un eclecticism al surâsului și al distrugerii.

*

Teama de sterilitate îl determină pe scriitor să producă mai mult decât i-ar îngădui-o propriile-i resurse, adăugând la minciunile trăite multe altele, împrumutate sau plăsmuite. Sub lespeda „Operelor complete“ zace un impostor.

*

Pesimistul trebuie să-și găsească zilnic câte-o nouă rațiune de a exista: e o victimă a „sensului“ vieții.

*

Macbeth: un stoic al crimei, un Marc Aureliu cu pumnal.

*

Spiritul e marele profitor al înfrângerilor cărnii, îmbogățindu-se pe seama ei, devastând-o, exultând la nenorocirile ei: trăiește din brigandaj. Civilizația își datorează izbânda isprăvilor unui tâlhar.

*

„Talentul“ e mijlocul cel mai sigur de a denatura totul, de a sluți înfățișarea lucrurilor și de a te înșela în privința propriei tale persoane. Existența *adevărată* e apanajul acelor pe care natura nu i-a copleșit cu vreo

înzestrare. De aceea, e greu de conceput un univers mai fals decât cel literar și un om mai lipsit de *adevăr* decât literatul.

*

Singura cale de mântuire ar fi *imitarea* tăcerii. Dar limbuția noastră e prenatală. Neam de flecari, de spermatozoizi guralivi, suntem *în mod chimic* legați de Cuvânt.

*

Urmărirea semnului în detrimentul semnificatului; limbajul considerat drept scop în sine, drept concurent al „realității”; mania exprimării, chiar la *filozofi*; nevoia de înnoire *în planul aparențelor* – caracteristici ale unei civilizații în care sintaxa primează asupra absolutului, iar gramaticianul asupra înțeleptului.

*

Goethe, artistul complet, e antipodul nostru: un caz pilduitor pentru ceilalți. Neîmplinirea – ideal modern de perfecțiune – îi era străină și nu voia să înțeleagă pericolele ce-i pândeau pe alții, iar pe cele ce-l priveau le-a asimilat atât de bine, încât n-a pățimit deloc de pe urma lor. Destinul lui limpede ne descurajează. Degeaba vom căuta la el secrete sublime sau sordide. Va trebui să fim de acord cu afirmația lui Rilke: „Nu am organ pentru Goethe.”

*